Bölünme ve Ayrılıkta Benzeme

[Türkçe]

التشبه في الفرقة والاختلاف

[باللغة التركية]

Şeyhulislâm İbn-i Teymiyye

شيخ الإسلام ابن تيمية

Tetkik: Muhammed Şahin

مراجعة: محمد شاهين

Rabva Semti İslâmî Dâvet Bürosu-Riyad

المكتب التعاوني للدعوة وتوعية الجاليات بالربوة بمدينة الرياض

1429 - 2008

islamhouse.com

بسم الله الرحمن الرحيم

Daha öncekiler gibi eğriliğe saplanma konusuna gelince Abdullah İbn-i Amr -Allah ondan razı olsun- anlattı. Buna göre, Peygamber Efendimiz -sallallahu aleyhi ve selllem- şöyle buyuruyor:

"İsrailoğullarının başına gelen her şey; adım adım, tıpkısı tıpkısına benim ümmetimin de başına gelecek, öyle ki, israiloğullarından biri eğer açıkça anasının üzerinden geçecek olursa, benim ümmetimden de bu işi yapan çıkacaktır. İsrailoğulları yetmiş iki guruba ayrılmış, benim ümmetim de yetmiş üç guruba ayrılacaktır. Bir tanesi dışında bu gurupların hepsi cehennemliktir."

Sahabilerden birinin **"Bu tek gurup hangisidir?"** şeklindeki sorusuna Rasûlüllah -sallallahu aleyhi ve selllem-:

"Bu gün benim ve sahabilerimin gittiği yolu benimseyenlerdir." diye cevap vermiştir.

Hadisi Ebu İsa et-Tirmizî rivayet etti ve bu hadis açıklanmış garip bir hadistir fakat bu hadisin bu yoldan başka bir yolla rivayetini bilmiyoruz.

Peygamberimiz -sallallahu aleyhi ve selllem-, ümmeti arasında bu şekilde ayrılık belireceğini, Ebu Hureyre, Sa'd, Muaviye, Amr b. Avf ve başka sahabiler tarafından rivayet edilen hadislerde de belirtmiştir. Bizim burada öncelikle İbn Amr -Allah hepsinden razı olsun- tarafından rivayet edilen hadise öncelikle yer verişimizin sebebi bu hadiste yahudilerle müslümanlar arasında doğacak benzerliğin vurgulanmış olmasıdır.

Nitekim Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- tarafından Muhammed b. Amr'den, o da Ebu Seleme'den rivayet edildiğine göre Peygamberimiz -sallallahu aleyhi ve selllem- şöyle buyuruyor:

"Yahudiler yetmiş bir veya yetmiş iki guruba bölündü. Hristiyanlar da öyle. Benim ümmetim de yetmiş üç guruba bölünecektir."

Muaviye -Allah ondan razı olsun- tarafından rivayet edildiğine göre ise Peygamberimiz -sallallahu aleyhi ve selllem- aynı konuda şöyle buyuruyor:

"Kitab ehli dinleri konusunda yetmiş iki guruba bölündüler. Bu ümmet de yetmiş üç guruba bölünecektir.Biri dışında bu gurupların tümünün yeri cehennemdir, (bu kurtulmuş gurup) **cemaat gurubudur. Benim ümmetimden öyleleri çıkacaktır ki, kuduz hastalığı nasıl bir vücudu sararsa bu ayrılıkçı görüşler tarafından öyle sarılacaklar, bu hastalığın girmediği hiçbir damarları ve hiçbir eklemleri kalmayacaktır."** (Hadisi Ahmed b. Hanbel Müsnedinde, c. 4, s. 102'de; Ebu Davud-Kısaca-Kitab El-Sünne-Sünnet'in Açıklanması babı, H. No: 4597, c. 5, s. 5-6'da kaydediyor. İbn Ebî Asım, -Kitab El-Sünne- Kınanmış Tutkular babı, H. No: 1-

2, c. 1, s. 7-8. Diğerlerinden farklı olarak hadisi, iki tarikten tahriç ediyor. "Vallahi Yâ Ma'şeral Arab…" ibaresini zikretmiyor. Aynı hadisi Hâkim, El-Müstedrek, c. 1, s. 128'de naklediyor.)

Hadisi rivayet eden Muaviye sözlerini şöyle bağlıyor:

"Ey araplar, eğer siz Rasûlüllah'ın yolundan gitmeyecek, onun söylediklerine uymayacak olursanız, sizin dışınızdakiler haydi haydi bu yoldan uzak kalacak, onun buyruklarına yan çizeceklerdir."

Görüldüğü gibi Peygamberimiz -sallallahu aleyhi ve selllem- bu hadislerde yetmiş üç guruba bölüneceğini haber veriyor. Öte yandan şüphe yok ki, bu yetmiş üç gurubun yetmiş ikisi Kur'anın belirttiği **"Daha öncekiler gibi eğriliğe saplananlar"** kategorisine girmektedirler. Ayrıca bu bölünme ya sırf din konusunda hem din ve hem de dünya konusunda veya sırf dünya konusunda olur.

Oysa okuduğumuz hadislerde haber verilen bu bölünme ve ayrılık aşağıdaki ayetlerde Allah Teâlâ tarafından kesinlikle yasaklanmıştır:

"Sakın, kendilerine açık deliller geldikten sonra bölünüp ayrılığa düşenler gibi olmayınız. İşte onları büyük bir azab bekliyor."

"Dinlerinde ayrılığa düşüp gurup gurup bölünenlere senin hiç bir işin yoktur, onların işi Allah'a kalmıştır. İlerde Allah onlara yaptıklarını tek tek bildirecektir."

"İşte benim dosdoğru yolum budur, bu yola uyunuz. Başka yollara saparak dosdoğru yoldan ayrı düşmenize meydan vermeyiniz." (Âl-i İmran: 150; En'am: 159; Enam: 153.)

Bu ayetlerin anlamı Müslim'in (Müslim Asıl adı Müslim b. El-Haccac b. Müslim El-Kuşeyri El-Nisabûri'dir. H. 204'de doğdu. Bir görüşe göre, 206. Sayılı hadis hafızlarındandır. Ünlü Sahih'i Müslim isimli eserin sahibidir. Bu eser, Buhari'den sonra sahihlik bakımından Sünnet kitaplarının ikincisidir. Bu büyük eserin dışında müellifin Hadis ve diğer ilimlerle ilgili daha bir çok eserleri vardır. -Allah ona rahmet etsin- Alim, takva, Ver'a ehli-olmak gibi bir çok üstün nitelikleri kendisinde toplamıştı. 261 h.'de vefat etti. Bkz. El-Bidaye Ve El-Nihaye, c. 11, s. 33-34; Ayrıca Muhammed (Mehmet'de olabilir) Fuad Abdulbaki'nin yazdığı, El-Ter-cüme Fî Sahih-i Müslim, c. 5, s. 591.) Sahih'inde Amir bin Saad b. Ebu Vekkas'ın, (Asıl adı, Amir b. Sa'd b. Ebî Vakkas El-Leysî olan bu zat, hem taabiî'nin büyüklerinden hemde güvenilir en çok hadis rivayet edenlerindendir. Bazı sahabilerden hadis dinledi. Ondan da Said b. El-Müseyyeb, Mücahid, El-Zührî Eş'as b. İshak ve başka hadis ravileri dinledi. Medine'de öldü. (H. 104). Bkz. fim, Sa'd Tabakat El-Kübrâ, c. 5, s. 167; El-Cerh Ve El-Ta'dil, c. 6, s. 167.) babasından -Allah her ikisinden de razı olsun- rivayet ettiği şu hadisle uyuşmaktadır. Sa'd'ın babası diyor ki:

Peygamberimiz bir defasında bir gurup sahabi ile birlikte Aliye'den yürüyüşe geçti. Beni Muaviye mescidinin önüne gelince içeri girdi, iki rekât namaz kıldı, biz

de öyle yaptık. Namazdan sonra uzun bir dua yaptı. Arkasından bize doğru dönerek şunları söyledi:

"Rabbimden üç şey istedim, ikisini kabul ve birini reddetti.

- Rabbimden ümmetimi kıtlık ve kuraklıkla helak etmemesini diledim, bu dileğimi kabul etti.

- Yine Rabbimden ümmetimi suda boğarak helak etmemesini diledim onu da kabul etti.

- Fakat Rabbimden ümmetimin biribirlerine düşüp aralarında savaşmamalarını istedim, bu dileğimi reddetti." (S. Müslim, Kitab El Fiten Ve Eşratı El-Sa'ah Ümmet'in Bir Kısmının Diğerini Yok Edeceği Babı, H. No: 2890, c. 4, s. 2216.)

Yine Sevban (Peygamberimiz -sallallahu aleyhi ve selllem-'in dostu olan bu zatın asıl adı, Sevban b. Cühder'dir. Denildiğine göre B. Cühder yemenlidir. Cahiliye döneminde esir satıcılarının eline düştü. Rasûlüllah onu satın aldı ve azad etti. (özgürlüğüne kavuşturdu) Böylelikle onu, milletinin en hayırlısı durumuna getirdi. Peygamberin yanında kaldı. Rasûlüllah -sallallahu aleyhi ve selllem-'in yakını oldu. Yolculukta veya ikamet ettiği yerde ondan bir daha ayrılmadı. Rasûlüllah -sallallahu aleyhi ve selllem-'denn sonra Mısır'ın fethine katıldı. Daha sonra Hıms'a gitti ve orada bir ev yaptı. Ölünceye kadar orada oturdu. Mısır'da öldüğü de söyleniyor. Ölüm yılı, h. 53 -Allah ondan razı olsun.- Bkz. El-Bidaye Ve El-Nihaye, c. 5, s. 314.) -Allah ondan razı olsun- tarafından rivayet edilen ve Müslim'de yer aldığına göre Peygamber Efendimiz -sallallahu aleyhi ve selllem- şöyle buyuruyor:

"Allah yeryüzünü dümdüz yapıp gözlerimin önüne serdi, böylece doğusunu da batısını da görebildim. Dünyanın benim önüme serilen kesimini ümmetim egemenliği altına alacaktır. Ayrıca bana kırmızı ve beyaz mücevherlerin (altın ve gümüş) **her ikiside verildi. Bu arada Rabbimden ümmetimi kuraklıkla kıtlıkla helak etmemesini ve başlarına kendilerinden başka bir düşman musallat etmemesini diledim. Allah bu dileklerime karşılık bana buyurdu ki:**

"Ey Muhammed, ben bir şeye hükmedince artık onun önüne geçilemez. Ben ümmetimi kuraklık ve kıtlıkla helak etmememe ve onların üzerine kendilerinden başka hiç bir düşman musallat etmeme konularında dileklerini kabul ettim. Fakat aralarında belirecek düşmanlık sonunda birbirlerini öldürecekler ve yek diğerlerini esir edeceklerdir." (Müslim, Kitab El-Fiten, Ve Eşrati El-Sa'ah, Ümmetin Bir Kısmı Diğerini Öldüreceği Babı, H. No: 2889, c. 4, s. 2215.)

Yukardaki hadisi aynen rivayet eden Bürkanî (El-Bürkani: El-Hafız, Ebu Bekir, Ahmed, b. Muhammed b. Ahmed Galib El-Bürkani'dir. 333 h'de doğdu. İlim elde etmek için seyahatlere çıktı. Kütüphane biriktirdi. Hadisi, Fıkhı, Kur'an'ı ve Gramer'i

iyi bilen biriydi. Hadis konusunda güzel eserleri vardır. 425 h'de vefat etti. -Allah ona rahmet etsin- Bkz. El-Bidaye ve El-Nihaye, c. 12, s. 36; El-Lübab Fi Tehzib El-Ensab, c. 1, s. 140.) bu noktadan itibaren Peygamberimiz -sallallahu aleyhi ve selllem-'in sözlerini şöyle bağladığını söylüyor:

"... Bir kere aralarına kılıç girince artık kıyamet gününe kadar kalkmayacaktır. Ümmetimin bir kısmı müşriklere katılmadıkça ve diğer bir kısmı da putlara tapmadıkça kıyamet kopmayacaktır. Bu arada ümmetim arasında otuz yalancı ortaya çıkıp Peygamber olduklarını ileri süreceklerdir. Oysa ben peygamberlerin sonuncusuyum, Ben'den sonra peygamber yoktur.

Fakat ümmetimin bir gurubu her zaman hak yolda başarıyla yürüyecek, kendilerini desteksiz ve yüzüstü bırakanlar, Allah'ın son emri (kıyamet günü) **gelinceye kadar, onlara zararlı olamayacaklardır."** (Müellifin burada anlattığı fazlalığıyla birlikte Sevban'ın rivayet ettiği bu hadisin tamamını Ebû Davud Suneni'nde, Kitab El-Fiten Ve El-Melahim, Fitneleri Ve Kanıtlarını (delillerini) Anlatma Babı, H. No: 4252, c. 4, s. 450-451-452'de kaydediyor. Tirmizî, Kitab El-Fiten H. No: 2202'de rivayet ediyor. Aynı hadisi isim vermediği bir bab altında 2219'da; Yine aynı hadisi, c. 4, s. 490,499'da, Yalancılar ortaya çıkıncaya kadar (sanırım yalancı peygamberler kasdediliyor) Kıyamet Kopmayacak" adını verdiği babda kaydediyor. Her iki hadisin de "Hasen" ve "Sahih" olduğunu söylüyor. İbn Mâce ise -sözel dizgede bazı değişikliklerle- Kitab El-Fiten, H. No: 3952, c. 2, s. 1304'de rivayet ediyor.)

Bu anlamda değişik kanallardan rivayet edilen çok sayıda hadis vardır. Peygamberimiz bu hadislerin tümünde bu ümmetin kesinlikle ayrılığa ve bölünmeye uğrayacağına işaret etmekte ve Allah'ın ayrılık hastalığından uzak kalacaklarını takdir ettiği kesimi bu tehlike karşısında uyarmaktadır.

Nitekim Nezzal b. Sebure'nin (Tabiin'nin büyük ve erdemlilerinden olan bu zatın asıl adı, Nezzal b. Sebûre, El-Hilalî, El-Âmirî'dir. Peygamber'i gördüğü de söylenir. Hz. Ali, Abdullah İbn Mes'ud ve diğer sahabilerden hadis rivayet etmiştir. Şa"bî, El-Dahhak gibi bir takım hadisçiler de ondan hadis rivayet etmişlerdir. Yahya b. Muin ve diğer hadis tenkitçileri, güvenilir olduğunu söylüyorlar. Bkz. Kitab El-Cerh ve El-Ta'dil, c. 7, s. 498, biyografi No: 2279; Esed El-Ğâbe, c. 5, s. 45.) anlattığına göre sahabilerden Abdullah b. Mesud -Allah ondan razı olsun- şöyle diyor:

Bir defasında bir arkadaşımızın Kur'anın bir ayetini Peygamberimizden duymuş olduğumdan değişik bir şekilde okuduğunu görünce, hemen elinden tutup kendisini Rasûlüllah -sallallahu aleyhi ve selllem-'in yanına götürdüm ve meseleyi O'na anlattım, fakat yüzünde memnuniyetsiz bir ifadenin belirdiğini gördüm. Bu arada şöyle buyurdu:

"Her ikinizin de okuduğu doğrudur. Sakın ihtilafa düşmeyiniz, çünkü sizden önceki ümmetler ihtilafa düştükleri için helak oldular." (Hadise Müslim'de rastlıyamadım. Ancak Buhari ve Ahmed'in Müsnedinde gördüm. Bkz. S. El-Buhâri, Kitab El-Husumat, Kişiler (Yahudi ve Müslümanlar) Arasındaki Düşmanlığı Anlatan Bab: Feth El-Bâri, H. No: 2410, c. 5, s. 70, Buhari hadisi, birden çok konuda tahriç ediyor. H. No: 3476-5062, Feth El-Bâri; Müsned'i Ahmed, c. 1, s. 412-456.)

Görüldüğü gibi Peygamberimiz -sallallahu aleyhi ve selllem- bu olayda çatışan taraflardan her ikisinin karşı taraftaki haklılık payını reddeden şekli ile ihtilafa düşmeyi, ayrılığa kapılmayı yasaklıyor. Çünkü her iki sahabi de ayeti doğru okumuştur. Peygamberimiz -sallallahu aleyhi ve selllem- bu ihtilâfı yasaklarken daha önceki ümmetlerin ihtilafa düşdükleri için helak olduklarını gerekçe olarak göstermiştir. Nitekim daha sonraları Şam ve Irak halkının Kur'anın bazı ayetlerini farklı harflerle okuduklarını gören Huzeyfe b. Yemanî, halife Osman'a şöyle demiştir.

"Bu ümmetin imdadına yetiş de, daha önceki ümmetlerin başlarına geldiği gibi kitapları konusunda ayrılığa düşmesinler." (Hadisi, Buhari rivayet ediyor. Şu sözcüklerle "Edrik Hazihi'l-ümme, kable en yahtelifu ihtilafe'l-yahûd ve'n-nesârâ" (Yahudi ve Hıristiyanların çelişkilerine düşmeden bu ümmetin imdadına yetiş). Bkz. Buhari, Kitab El-Fedail El-Kur'an, Kur'an'ın Toplanması (Bir araya getirilmesi) babı: H. No: 4987, Feth El-Bari, c. 9, s. 11.)

Bu hadisten iki sonuç çıkıyor. Biri bu tip konularda ihtilafa düşmenin haram olduğu ve öbürü de bizden önceki ümmetlerin başlarına gelenlerden ders alarak onlara benzemekten kaçınmamız gerektiğidir.